

Citace záznamu

Zuzana Křenková, Zámek Vičice, Věžice, *Renesanční a manýristické štukatéřství v Čechách a na Moravě* (online databáze), <https://stuky.upce.cz/node/958>, vyhledáno 17. 4. 2024.

Zámek Vičice, Věžice

Číslo záznamu: 958

Bližší určení díla: Dekorativní štuková výzdoba kleneb nárožních věžic

Památkově chráněno, č. úskp: 23634/5-830

Umístění: Interiér čtveřice nárožních věžic zámku

Datace: druhé desetiletí 17. století (?)

Březno, zámek Vičice, klenba jihozápadní věžice (Pavel Waisser, 2022)

Anotace

Vznik šlechtického sídla ve Vičicích můžeme datovat až do samého konce 16. a počátku 17. století. Do té doby se vlastnický rozdělená ves postupně dostala do rukou rodu Štampachů, kteří zde vybudovali nové sídlo. Stavba byla nejspíše zahájena již za Linharta Štampacha, finální etapu výstavby objektu, která dala stavbě pozdně renesanční charakter, lze ale spíše spojit až s aktivitou jeho syna Jana Jindřicha. Během druhé stavební periody, realizované ve druhém desetiletí 17. století, získal interiérová jižní část stavby štukovou výzdobu. Vytlačovaný štukový dekor v objektu realizovala dílna, která byla činná i na několika jiných stavbách regionu. Doložena je zhruba ve stejné době na další Štampachovské stavbě zámku v Ahníkově a na zámku v Pruněřově a Klášterci nad Ohří.

Kraj	Okres	Obec	Katastr
Ústecký kraj	Chomutov (okres)	Březno	Březno u Chomutova
Ulice, čp. / č. o.		GPS	
Vičice 1		50.370689729377, 13.436358733884	

Technika štku	Materiálová skladba	Povrchové úpravy	Původnost
Vytlačovaný štuk		polychromie (stávající stav) Štukový dekor v jihozápadní věži je monochromní. Štuky vymezující výklenky u podlahy jihovýchodní věže jsou provedeny v cihlově červené barvě, klenební kápě nesou zbytky modré barvy lemované černou linkou.	Původní stav s druhotnými zásahy

Uměleckohistorický popis

Vznik venkovského šlechtického sídla ve Vičicích můžeme datovat až do samého konce 16. a počátku 17. století. Do té doby se vlastnický rozdělení ves postupně dostala do rukou jediného rodu. Část obce koupil Linhart Štampach starší roku 1591. Na počátku 17. století získal další část vsi, ale teprve Linhartův syn Jan Jindřich Štampach v roce 1614 koupil poslední díl. Ani v jednom z deskových zápisů se neuvádí tvrz či jiné šlechtické sídlo, a tak lze předpokládat, že zámek vznikl až za vlastnictví Štampachů. Přesné datum stavby není z pramenů známo. Literaturou uváděný rok 1598 (Anděl 1984, s. 509) je opisem datace novodobě provedené na štítu stavby, která nebyla potvrzena žádnými prameny. Je možné, že stavba byla zahájena již za Linharta Štampacha, hlavní etapu výstavby objektu, která dala stavbě pozdně renesanční charakter, lze ale spíše spojit až s aktivitou Jana Jindřicha (Sedláček 1923, s. 140). Vičice byly jeho hlavním sídlem až do roku 1618, kdy po smrti bratra Jana Rejcharta získal Maššov a Kornhuaz a přesunul se na jeden z těchto objektů.

Dvě odlišné renesanční stavební periody, nejspíše těsně po sobě následující, byly identifikovány i během průzkumu stavby (Vlček – Novosadová 1990). Počáteční etapa, se kterou lze spojit základní půdorysný rozvrh stavby, ani nemusela být zcela dokončena, když na ni navázala fáze druhá, která stavbu výrazně umělecky zhodnotila. Interiér jižní části sídla získal bohatou štukovou výzdobu, která umožňuje etapu datovat do druhého desetiletí 17. století. Štukatury v objektu realizovala dílna, která byla činná i na několika jiných stavbách regionu. Doložena je zhruba ve stejné době na další štampachovské stavbě zámku ve Ahníkově a na zámcích v Prunéřově a Klášterci nad Ohří. Jednotnou dílenskou příslušnost jednoznačně potvrzují formy pro provedení dekorativních, ale i složitých zoomorfních a figurálních štukatur, které se opakují napříč všemi jmenovanými objekty. Vičický zámek byl luteránovi Janu Jindřichovi po bělohorské prohře konfiskován spolu s dalšími statky. V roce 1623 dostal Vičice do zástavy Jaroslav Bořita z Martinic, od něho je koupil jeho zeť Florian Ždárský ze Žďáru. Za Martiniců během 18. století byl zámek stavebně upraven. Současnou podobu mu pak vtiskly úpravy v 1. polovině 19. století a v roce 1929. Přes znatelné stavební změny, které se výrazně dotkly exteriéru i interiéru objektu, lze podobu renesančního sídla alespoň částečně rekonstruovat.

Základní dispozici dvoupodlažní stavby tvoří střední obdélné křídlo, ke kterému se ze severu a jihu připojují krátké boční traktory v nárožích doplněné o polygonální věžice. Nevelký objekt spojený s hospodářským dvorem mohl být v době výstavby zamýšlen jako lovecký zámek. V dispozici stavby bylo od počátku zřetelné oddělení hospodářské části na severu od obytné, která byla soustředěna v jižní části budovy. Dělicím prvkem bylo štukem vyzdobené schodiště přístupné krátkou chodbou v obou podlažích. Místnosti situované na jih od komunikačních prostor měly reprezentativní charakter a byly v přízemí i patře vyzdobeny štukovou dekorací. V obou podlažích šlo o čtveřici prostor přístupných z chodby – místnost na čtvercovém půdoryse při schodišti a tři prostory v jižním příčném křídle zámku. Štukatury dekorovaly rovněž interiéry nárožních věžic na severu i jihu. Štukový dekor se nezachoval ve všech prostorech. Ztráty jsou patrné jak v přízemí, tak v patře, kde byly stropní konstrukce z části změněny a prostory byly výrazněji barokně upraveny. O funkčním využití zámeckých interiérů zámku informuje inventář, který vznikl bezprostředně po konfiskaci štampachovského panství v roce 1622 (Balašová 2005, s. 134). Interpretace záznamů je však poněkud obtížná.

Interiér čtveřice věží v nárožích stavby byl přístupný pouze ve druhém podlaží. Drobné polygonální prostory překryly klášterní klenby s bohatou štukovou výzdobou. Vstupy do severní dvojice věží jsou dnes zazděné. Výzdobu tak lze pozorovat jen omezeně okny z exteriéru stavby. Jižní dvojice je otevřena nízkými pravoúhlými bosovanými portály. Dekor klenbiček není shodný. V jihozápadní věži jsou v šesti klenebních kápích štukovými žebry vymezena trojúhelná pole. Žebra nesou motiv listového ornamentu kombinovaného s vejcovcem. Střed klenby doplňuje plochá rozeta a v patě je klenba lemována perlovcem. Patu klenby v jihovýchodní věži doplňuje také perlovec, rozeta ve vrcholu klenby je však výrazně plastičtější. Hrany trojúhelných polí vymezují listovcová žebra. U podlahy jsou oba prostory doplněny drobnými nikami s plnými záklenky. Vpadlá pole po obvodu vymezují štukové pásy s motivy listů s vejcovcem.

Literatura

Jaroslav Schaller, *Topographie des Königreichs Böhmen VII, Saatzter Kreis*, Praha 1787, s. 66.
 Johann Gottfried Sommer, *Das Königreich Böhmen, XIV, Saatzter Kreis*, Praha 1846, s. 186.
 August Sedláček, *Hrady, zámky a tvrze v království Českého, XIV. Litoměřicko a Žatecko*, Praha 1923, s. 140.
 Rudolf Anděl, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Svazek III. Severní Čechy*, Praha 1984, s. 509.
 Emanuel Poche, *Umělecké památky Čech IV.*, Praha 1989, s. 225.
 Michaela Balášová, *Kultura luterské šlechty v severozápadních Čechách na příkladu Štampachů ze Štampachu*, in: *Ústecký sborník historický 2005*, Ústí nad Labem 2005, s. 121–153.

Prameny

NPÚ ÚOP v Ústí nad Labem, Pavel Vlček – Olga Novosadová, *Vičice, zámek, stavebně historický průzkum*, SÚPRPMO Praha 1990.

Autoři záznamu

Zuzana Křenková

Datum poslední změny

22.2.2023

Fotodokumentace současného stavu

Březno, zámek Vičice, klenba jihozápadní věžice (Zuzana Křenková, 2022)

Březno, zámek Vičice, klenba jihozápadní věžice (Zuzana Křenková, 2022)

Březno, zámek Vičice, prostor jihozápadní věžice (Zuzana Křenková, 2022)

Březno, zámek Vičice, prostor jihozápadní věžice (Zuzana Křenková, 2022)

Březno, zámek Vičice, klenba jihovýchodní věžice (Zuzana Křenková, 2022)

Březno, zámek Vičice, klenba jihovýchodní věžice (Zuzana Křenková, 2022)

Březno, zámek Vičice, prostor jihovýchodní věžice (Zuzana Křenková, 2022)

Březno, zámek Vičice, prostor jihovýchodní věžice (Zuzana Křenková, 2022)